
Płock-Podolszyce, st. 102, woj. mazowieckie, AZP 50-54/74

Informator Archeologiczny : badania 33, 151-153

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

nowiska nr 2 – również późnośredniowiecznego obiektu obronnego o charakterze refugialnym. Osada ta znajdowała się częściowo na naturalnym, lekkim wzniesieniu terenu w formie niewielkiej przełęczy. Samo podgrodzie zostało założone dopiero w 1. połowie XIII wieku, a więc w czasie gdy zaprzestano użytkować grodzisko zgodnie z pierwotną funkcją. Wtedy to obiekty obronne ze stanowisk nr 1 i 2 mogłyby stanowić zespół refugialny dla mieszkańców osady. Potwierdza to fakt braku na podgrodziu materiałów wczesnośredniowiecznych oraz obecność na szczycie wzniesienia grodowego niewielkiej ilości materiałów młodszych, takich samych jak występujące na podgrodziu. W tej sytuacji dolny człon założenia byłby rodzajem umocnienia wykorzystującego obecność starszych fortyfikacji.

Wyniki badań zostały opublikowane w: Z. Pozorski, *Badania grodziska w Pietrzykowie, stan. I, pow. Świdnica w 1999*, „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne” 2000, t. 42, s. 501-503.

Pławniowice, st. 16, gm. Rudziniec, woj. śląskie – patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

PŁOCK, st. PSM 86, Wzgórze Tumskie, woj. mazowieckie, AZP 50-54

- gród książęcy

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone w dniach od 4 do 29 października pod kierownictwem mgr. Macieja Trzecieckiego (Zespół Archeologiczno-Konserwatorski mgr Andrzej Gołębniak). Finansowane przez WKZ w Warszawie. Przebadano powierzchnię 21 m².

Badania miały charakter badań sondażowych, ich podstawowym celem było przebadanie reliktyw wczesnośredniowiecznego wału grodu książęcego, określenie daty jego powstania i zweryfikowanie hipotez o kilku fazach przebudowy fortyfikacji. Dwa wykopy zlokalizowano w północno-zachodniej części Wzgórza Tumskiego, przy północno-zachodnim narożniku budynku Muzeum Mazowieckiego. W trakcie badań wyeksplorowano 375 jednostek stratygraficznych. Inwentarz zabytków liczy: 59 fragmentów naczyń ceramicznych, w tym 19 naczyń brunatnych datowanych na wczesne średniowiecze i 40 naczyń ręcznie lepionych kultury łużyckiej, oraz 7 kości zwierzęcych.

Materiał w posiadaniu Zespołu Archeologiczno-Konserwatorskiego mgr Andrzej Gołębniak.

Badania zakończono.

PŁOCK-PODOLSZYCE, st. 102, woj. mazowieckie, AZP 50-54/74

- osada wczesnośredniowieczna

Badania prowadzone były w terminie od 14 do 25 czerwca przez mgr. Tomasza Kordalę (autor sprawozdania, Muzeum Mazowieckie w Płocku). Finansowane przez Urząd Miasta Płocka. Pierwszy sezon badań.

Stanowisko zostało odkryte przez Jacka Wysockiego podczas penetracji AZP w 1988 roku. Znajduje się ono na kulminacji i łagodnym stoku doliny strumienia bez nazwy płynącego przez Podolszyce, po prawej (zachodniej) stronie cieku. W kwietniu 1999 r. autor sprawozdania przeprowadził ponownie badania powierzchniowe stanowiska. Na powierzchni pola ornego stwierdzono regularne plamy ciemnej ziemi (rozwleczone paleniska?), w obrębie których występowała ceramika naczyniowa, głównie z młodszych faz wczesnego średniowiecza. Obecność ceramiki z XI-XII w. nasunęła przypuszczenie, iż właśnie w tym miejscu mogła znajdować się osada współczesna cmentarzowi w Podolszycach, zbadanemu w latach 1984-86 przez ekspedycję Muzeum Mazowieckiego w Płocku. Za taką możliwością przemawiały również względy topograficzne. Obydwa stanowiska są oddalone od siebie o około 0,5 km i znajdują się po przeciwnych stronach wspomnianego strumienia. Perspektywa rozpoznania osady, której mieszkańcy chowali swych zmarłych na znanym już cmentarzu, legła u podstaw decyzji o podjęciu badań wykopaliskowych na stanowisku 102.

Dokonano eksploracji trzech wykopów o łącznej powierzchni 240 m².

Wykop I, o wymiarach 7 x 10 m, wytyczono na skłonie doliny. W tym miejscu warstwa ziemi ornej miała 20 cm miąższości. Wydobyto z niej 48 fragmentów naczyń glinianych, głównie z młodszych faz wczesnego średniowiecza, oraz odłupki z krzemienia bałtyckiego. Niżej zalegał całec w postaci dość mocno zglinionego, żółtego piasku przewarstwowanego rdzawymi wtrętami utworzonymi przez związki żelaza. Na jego tle wyraźnie rysował się jedyny w wykopie obiekt nieruchomy (1/99) w kształcie wydłużonego owalu o wymiarach 7,9 x 1,7-2,6 m. Jego spąg, uchwycony już na głębokości 28 cm od powierzchni pola, był bardzo równy. W części zachodniej jama była nieckowato przegłębiona do głębokości 40 cm od powierzchni pola. Wypełnisko obiektu stanowiła ziemia ciemnobrunatna, a w części przegłębianej czarna ze śladami spalenizny i przepalonymi kamieniami. Z wypełniska, głównie z części nieckowatej, wydobyto około 120 ułamków ceramiki naczyniowej z XI-XII w., 1 fragment poroża i 10 kości zwierzęcych. Biorąc pod uwagę rozmiary i budowę obiektu, a także treść wypełniska, można go uznać za pozostałość naziemnego domostwa mieszkalnego, zorientowanego po osi zachód-wschód.

Wykop II, o wymiarach 5 x 10 m, wytyczono na kulminacji doliny, w odległości 28 m na zachód od wykopu I. Warstwę ziemi ornej stanowił tu szarobrunatny, sypki piasek o miąższości 25 cm. Wydobyto z niej 58 fragmentów naczyń glinianych ze starszych i młodszych faz wczesnego średniowiecza. W środkowej części wykopu wystąpiły dwa obiekty oddalone od siebie o 60 cm. Obiekt większy (2/99) miał kształt zbliżony do prostokąta o wymiarach 2,95 x 2,05 m, a jego dłuższa oś znajdowała się na linii zachód-wschód. W profilu okazał się on nieckowatą jamą o dość równym, płaskim dnie, osiągającą głębokość 65 cm od powierzchni pola. Wypełnisko tworzyła czarna ziemia ze śladami spalenizny, na obrzeżach przechodząca w ziemię ciemnobrunatną, bez spalenizny. W partii spągowej w kilku miejscach wystąpiły przepalone kamienie niewielkich rozmiarów (do 20 cm średnicy). Z obiektu pozyskano następujący materiał zabytkowy: zachowana w $\frac{3}{4}$ żelazna misa w kształcie wycinka kuli, górna część naczynia glinianego silnie obtaczanego, zdobionego motywem linii falistej i poziomych żłobków, połowa glinianego przeszlika z dookólnym żłobkiem, około 400 fragmentów ceramiki naczyniowej, 15 bryłek polepy, około 60 kości zwierzęcych oraz węgle drzewne. Dane te zdają się wyraźnie sugerować, iż obiekt 2/99 to relikw domostwa mieszkalnego w typie półziemianki z paleniskiem. Opierając się na pozyskanym materiale (zwłaszcza misa żelazna i niektóre fragmenty ceramiki), funkcjonowanie domostwa można umieścić w 2. połowie XI-XII wieku. Mniejszy obiekt (3/99) w wykopie II był nieregularnie prostokątny i osiągnął wymiary 2,1 x 1,2 m. Jego stratygrafia okazała się bardziej skomplikowana, co było wynikiem nałożenia się na siebie dwóch jam (3a/99 i 3b/99). Obydwie miały nieregularne dna i sięgały do głębokości 37 cm od powierzchni pola. Dzięki obecności ułamków naczyń, w większości mocno rozdrobnionych, udało się ustalić, że pochodzą one z różnych faz okresu wczesnośredniowiecznego. Pierwotna funkcja jam nie jest jasna, choć raczej widzieć w nich trzeba obiekty gospodarcze, a nie mieszkalne.

Wykop III, o wymiarach 10 x 12 m, wytyczono na skłonie doliny w ten sposób, że jego narożnik południowo-wschodni pokrywał się z narożnikiem północno-zachodnim wykopu I. Z warstwy ziemi ornej pozyskano około 120 fragmentów naczyń glinianych z różnych faz okresu wczesnośredniowiecznego. Na głębokości 20 cm od powierzchni pola (poziom piaszczysto-gliniastego całca) pojawił się zarys jedyne w wykopie III obiektu nieruchomego (4/99). Był to regularny owal o wymiarach 4,8 x 2,6 m zorientowany po osi północny zachód – południowy wschód. W obrębie obiektu zalegała intensywnie czarna ziemia ze śladami spalenizny, tylko na obrzeżach zabarwienie ziemi było jaśniejsze – ciemnobrunatne. W środkowej części obiektu znajdowało się nieckowate przegłębienie z przepalonymi kamieniami, zaś w części południowo-wschodniej – przegłębienie kształtu cylindrycznego osiągające głębokość 1,1 m od powierzchni pola. To ostatnie dostarczyło m.in. rybników

łusek i kości zwierzęcych. Ponadto z wypełniska obiektu 4/99 wydobyto około 600 ułamków ceramiki naczyńowej z XI-XII w., 4 szydła kościane, w tym jedno z otworem, fragmenty poroża oraz liczne węgle drzewne. Obiekt ten można określić jako relikw domostwa mieszkalnego posiadającego urządzenie ogniowe i piwniczkę. Nawarstwiło się ono na starszy obiekt osadniczy o nieokreślonym przeznaczeniu, którego istnienie dokumentują fragmenty obtaczanych naczyń, datowane ramowo na VIII – pocz. X wieku.

Badania wykopaliskowe przeprowadzone w 1999 roku ujawniły relikty osadnictwa ze starszego i młodszego podokresu wczesnego średniowiecza. Na VIII-X w. można datować dwie, zniszczone przez młodsze obiekty, jamy o funkcji trudnej do określenia. O wiele czytelniej rysuje się młodsza faza zasiedlenia. Wiązą się z nią przede wszystkim 3 obiekty mieszkalne (1/99, 2/99, 4/99), datowane na wieki XI i XII. W świetle uzyskanych wyników łączenie tej fazy osady z oddalonym o 0,5 km na wschód cmentarzyskiem z 2. połowy XI – pocz. XII w. wydaje się prawdopodobne.

Materiał zabytkowy i dokumentację badań złożono w Dziale Archeologii Muzeum Mazowieckiego w Płocku.

Przewiduje się kontynuację badań.

Polwica, st. 4 i 5, Skrzypnik, st. 8, gm. Domaniów, woj. dolnośląskie, AZP 84-30/55, 56, 82 – patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

Poznań – Nowe Miasto, st. 284, gm. *loco*, woj. wielkopolskie, AZP 54-28/96 – patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

Sanok, st. 1, gm. *loco*, woj. podkarpackie, AZP 113-78/1 – patrz: późne średniowiecze

SANOK, st. 54, gm. *loco*, woj. podkarpackie, AZP 113-78/97

- osada z późnego okresu wpływów rzymskich
- osada z okresu wczesnego średniowiecza

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone w terminie od 5 do 27 sierpnia przez mgr Elżbietę Pohorską-Kleję (autorka sprawozdania, Uniwersytet Jagielloński, Muzeum Historyczne Sanok). Finansowane przez WKZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 480 m².

Stanowisko położone jest na północno-wschodnim zboczu wzniesienia usytuowanego w południowej części Sanoka, pomiędzy ulicami Warzywną i Głowackiego. Odkryte zostało w ramach akcji AZP w 1984 roku. Prowadzone badania mają charakter ratowniczy ze względu na rozbudowę osiedla domków jednorodzinnych.

W obrębie działki 3115 założono wykop II o powierzchni 127 m². Odkryto 5 jam: jedną z okresu wpływów rzymskich, dwie wczesnośredniowieczne, dwie postłupowe niedatowane.

Materiały ceramiczne z obiektu z okresu wpływów rzymskich to głównie ułamki naczyń lepionych ręcznie, tzw. „kuchenne”; fragmenty ceramiki „stołowej” reprezentowane są znacznie mniej licznie. W obiekcie nie stwierdzono obecności ceramiki toczonej na kole. Odkryty materiał można z dużym prawdopodobieństwem łączyć z fazą B2-C1 kultury przeworskiej. Obiekty wczesnośredniowieczne w oparciu o pochodzący z nich materiał ceramiczny można datować na VIII-IX wiek.

Jako wykop III oznaczono miejsce budowy domu na parceli 3106. Obserwując prace przy wykopach, zlokalizowano dwa obiekty. W czasie niwelowania terenu przez spychacz w południowo-zachodnim narożniku placu budowy odsłonięto zarys jamy. Z intensywnie ciemnego wypełniska o rozmiarach 1,6 x 3 m i miąższości 25 cm pochodzą: nóż żelazny, przęślik, 94 fragmenty ceramiki z okresu wczesnego średniowiecza (VIII-IX w.). We wschodniej części parceli odkryto piec garncar-